

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 7327/2021
30.11.2022. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић и Зорана Хаџића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Младен Милосављевић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Горан Митровић, адвокат из ..., ради исплате одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1530/20 од 26.08.2020. године, у седници одржаној 30.11.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 1530/20 од 26.08.2020. године у ставу првом изреке у делу у коме је преиначена првостепена пресуда и решење о трошковима поступка садржано у првостепеној пресуди и у делу у коме је потврђена првостепена пресуда у одбијајућем делу и у ставу другом изреке и у том делу предмет враћа истом суду на поновно одлучивање.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П 11202/2019 од 17.01.2020. године, исправљене решењем истог суда П 11202/2019 од 09.04.2021. године, ставом првим и другим изреке евентуални захтев тужиоца усвојен је делимично и обавезан тужени да тужиоцу исплати 7.725.277,00 динара са законском затезном каматом од 13.04.2013. године до исплате. Ставом трећим изреке, преко досуђеног у делу у коме је тужилац тражио исплату законске затезне камате на досуђени износ главног дуга пре 13.04.2013. године, захтев тужиоца је одбијен. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име трошкова поступка плати 1.090.692,00 динара са законском затезном каматом на дан извршности пресуде до исплате. Ставом петим изреке, одбијен је противтужбени примарни тужбени захтев туженог који гласи: „I Утврђује се да постоји потраживање тужиоца према туженом на име главног дуга и припадајуће законске затезне камате у укупном износу од 6.798.674,18 динара; II Утврђује се да постоји потраживање туженог према тужиоцу на име главног дуга и припадајућих законских затезних камата у укупном износу од 838.372,02 динара; III Утврђује се да су ова потраживања до износа од 5.960.302,16 динара престала међусобним пребојем; IV Обавезује се тужени да тужиоцу исплати 30% наведене вредности односно износ од 1.788.090,00 динара као и да му на име 70% дугованог износа изврши предају у посед 41,72 м2 пословног простора у ул. ... број ..., ..., саграђеног на парцели број .../... КО ... што у природи представља пословни простор који се састоји од две етажне, односно од две канцеларије у приземљу, интерне кухиње, санитарног чвора, једне канцеларије на горњој етажи (галерији), купатила и ходника, цца 115 м2; V Обавезује се тужени да

тужиоцу надокнади сразмеран део трошкова овог спора“. Ставом шестим изреке, одбијен је противтужбени евентуални захтев туженог који гласи: „I Утврђује се да постоји потраживање тужиоца према туженом на име главног дуга и припадајуће законске затезне камате у укупном износу од 8.022.435,60 динара; II Утврђује се да постоји потраживање туженог према тужиоцу на име главног дуга и припадајућих законских затезних камата у укупном износу од 838.372,02 динара; III Утврђује се да су ова потраживања до износа од 7.184.063,58 динара престала међусобним пребојем; IV Обавезује се тужени да тужиоцу исплати 30% наведене вредности, односно износ од 2.155.218,00 динара као и да му на име 70% дугованог износа изврши предају у посед 50,28 м2 пословног простора у ул. ... број ..., ..., саграђеног на парцели број .../... КО ... што у природи представља пословни простор који се састоји од две етажe, односно од две канцеларије у приземљу, интерне кухиње, санитарног чвора, једне канцеларије на горњој етажи (галерији), купатила и ходника, цца 115 м2; V Обавезује се тужени да тужиоцу надокнади сразмеран део трошкова поступа“. Ставом седмим изреке, преко досуђеног износа од 1.090.692,00 динара до траженог износа на име накнаде трошкова поступка у износу од 1.185.692,00 динара, захтев тужиоца је одбијен. Ставом осмим изреке захтев туженог за исплату трошкова поступка је одбијен.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1530/20 од 26.08.2020. године, ставом првим изреке, жалба туженог је делимично усвојена, делимично одбијена и првостепена пресуда преиначена у делу у ком је тужбени захтев усвојен, тако што је тужбени захтев тужиоца одбијен преко износа од 6.546.844,86 динара са законском затезном каматом од 13.04.2013. године до исплате, до досуђеног износа од 7.725.277,00 динара са каматом; преиначено у побијаном одбијајућем делу одлуке о противтужбеном захтеву, тако што је обавезан тужилац да туженом исплати 596.067,00 динара са законском затезном каматом од 26.03.2011. године до исплате; потврђена у преосталом побијаном усвајајућем и одбијајућем делу и преиначена је одлука о трошковима, тако што је обавезан тужени на накнаду трошкова поступка тужиоцу у износу од 542.548,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженом на име трошкова жалбеног поступка плати 148.345,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешно утврђеног чињеничног стања, погрешне примене материјалног права и прекорачења тужбеног захтева.

Тужени је поднео одговор на ревизију.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11 ... 18/20), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужиоца основана.

Према утврђеном чињеничном стању, између СЗР ВВ ... – предузетника АА, као извођача радова и туженог, као инвеститора закључен је писмени уговор о грађењу 28.10.2010. године. Предмет уговора су били грађевински радови на изградњи вишепородичне стамбене зграде спратности Су+П+2+Пк и приземља и гаража у низу у ул. ... број ... у ..., на парцели број .../... према локацијској дозволи од 06.05.2010. године и грађевински радови на изградњи породичног стамбеног објекта спратности Су+П+1+Пк у ул. ... број ... (дворишни део) у ... на парцели број .../... према

грађевинској дозволи од 15.10.2010. године. Уговор садржи предрачунску вредност радова и сагласност уговарача да ће се коначна вредност утврдити обрачуном изведених радова. Тужилац у току трајања уговора и извођења радова туженом није испостављао привремене ситуације, које би биле основ за плаћање изведених радова. У члану 32. уговора о грађењу садржане су одредбе о једностраном раскиду уговора због неизвршења, којима су такстативно наведени скривљени разлози због којих инвеститор (забрана грађења; битно заостајање у извођењу радова; некавалитет радова) и извођач радова (неизвршење уговорних обавеза од стране инвеститора које онемогућава или знатно отежава извођење радова) могу да раскину уговор. Обе уговорне стране кршиле су уговорне одредбе. Пословна сарадња прекинута је када су грађевински радови на предметном објекту дошли до поткровља, јер тужени није био задовољан динамиком радова коју је вршио извођач радова. Прекид пословне сарадње је извођач радова прихватио, прекинуо извођење радова и 10.04.2012. године туженом вратио Главни грађевински пројекат са свом документацијом. Тужени извођачу радова није ништа платио по испостављеној коначној ситуацији-... од 12.04.2013. године. Вредност изведених радова је 6.546.844,86 динара која са обрачунатим ПДВ – од 18% (1.178.432,08 динара) износи укупно 7.725.277,00 динара.

СЗР ВВ брисана је из регистра 19.06.2018. године и нема доказа да је имала трошак ПДВ-а на грађевинску вредност изведених радова на објекту туженог.

Тужени је предао тужиоцу 22.01.2010. године 3.000 евра, а 09.12.2010. године још 7.000 евра, као гаранцију за плаћање уговорених радова уз обавезу тужиоца да новац врати туженом, када се за то стекну услови, односно када се буде извршила уплата обрачунске цене за изведене радове на рачун СТР ВВ Тужилац је туженом 15.03.2011. године вратио 3.000 евра, а 15.03.2011. године још 2.000 евра. Према признаници од 25.03.2011. године, потписаној од стране странака, тужилац туженом дугује још 5.000 евра.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиоца и обавезао туженог да тужиоцу исплати износ од 7.725.277,00 динара са законском затезном каматом од 13.04.2013. године до исплате, а одбио, као неоснован примарни и евентуални приговор ради пребијања означен као противтужбени примарни и евентуални захтев. Првостепени суд је сматрао да тужилац има право на наплату вредности изведених радова са урачунатим ПДВ-ом од 18%, јер је тужилац, који је обвезник ПДВ-а, извршио део уговорених радова, на који начин је извршен промет роба и услуга, без обзира на чињеницу што у току поступка није пружио доказ да је ПДВ стварно и платио.

Другостепени суд је делимично потврдио, делимично преиначио првостепену пресуду у делу у коме је одлучено о тужбеном захтеву тужиоца, тако што је исту потврдио у делу којим је обавезан тужени да тужиоцу исплати износ од 6.546.844,86 динара са каматом, а преиначио у делу у коме је обавезан тужени да тужиоцу исплати износ од 1.178.432,08 динара са каматом, тако што је тај тужбени захтев тужиоца одбио, са образложењем да тужилац нема право на исплату износа од 1.178.432,08 динара са каматом на име обрачунатог ПДВ-а (18%) на грађевинску вредност изведених радова, јер тужилац није доказао да је тај трошак стварно и имао. Другостепени суд је, с обзиром да је сматрао да је тужени поднео противтужбу, првостепену пресуду преиначио у побијаном одбијајућем делу одлуке о

противтужбеном захтеву, тако што је обавезао тужиоца да туженом исплати износ од 596.067,00 динара са каматом, док је у преосталом делу потврдио првостепену пресуду. Ово, јер је сматрао да је тужилац у обавези да туженом исплати динарску противвредност 5.000 евра са каматом, применом члана 122. и 132. став 3. Закона о облигационом односима, будући да је тај износ тужени предао тужиоцу на име гаранције, а да је примарни правни основ плаћања – уговор о грађењу отпао прекидом пословне сарадње странака, који има тежину и значај споразумног раскида уговора.

Основано се ревизијом тужиоца указује да је другостепени суд починио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП, јер је неправилно применио одредбу из члана 417. став 2. ЗПП, а то је било од утицаја на доношење законите и правилне пресуде.

Тужени је током поступка истакао приговор ради пребијања (компезације) потраживања, а поднеском од 28.09.2018. године коначно га определио означивши као противтужбени примарни тужбени захтев и противтужбени евентуални тужбени захтев, како је то ближе наведено у ставу петом и шестом изреке првостепене пресуде.

Институт пребијања (компезација) прописан је чланом 336. Закона о облигационом односима, према којој одредби дужник може пребити потраживање које има према повериоцу са оним што овај потражује од њега, ако оба потраживања гласе на новац или друге замењиве ствари истог рода и исте каквоће и ако су оба доспела. Под пребијањем потраживања, односно компезацијом подразумева се такав начин престанка обавезе до којег не долази кроз фактичко испуњење него кроз међусобно обрачунавање, пребијање потраживања које дужник има према повериоцу са оним потраживањем које поверилац има према дужнику. Приговор пребијања односно компезациони приговор је везан за тужбени захтев и нема самосталну правну судбину и о компезационом приговору суд ће одлучивати само ако постоји тужбени захтев и то само до висине потраживања истакнутог тужбеног захтева. Насупрот приговору, компезациона противтужба је самостална, те уколико је тужени истакао своје потраживање у форми компезационе противтужбе у смислу члана 198. ЗПП, суд ће по њој поступати и донети одлуку.

С обзиром да је тужени истако приговор ради пребијања (компезације) потраживања, а не поднео противтужбу, како је то погрешно сматрао другостепени суд, то је другостепени суд погрешно одлучио сматрајући да се ради о противтужбеном захтеву, на који начин је починио напред наведену битну повреду одредаба парничног поступка.

Осим што је починио напред наведену битну повреду одредаба парничног поступка другостепени суд је погрешно применио материјално право, када је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев тужиоца за исплату износа од 1.178.432,08 динара са каматом, на име трошкова ПДВ-а.

Законом о порезу на додатну вредност („Службени гласник РС“, бр. 84/2004, 86/2004, 61/2005, 61/2007 и 93/2012) чланом 1. став 1. прописано је да се овим законом уводи порез на додатну вредност (у даљем тексту: ПДВ) у Републици Србији (у даљем тексту: Република), а ставом 2. да је ПДВ општи порез на потрошњу који се обрачунава и плаћа на испоруку добара и пружања услуга, у свим фазама производње и

промета добара и услуга, као и на увоз добара, ако овим законом није друкчије прописано. Чланом 3. став 1. тачка 1. овог закона прописано је да предмет опорезивања ПДВ су: 1) испорука добара и пружање услуга (у даљем тексту: промет добара и услуга) које порески обвезник изврши у Републици, уз накнаду, у оквиру обављања делатности, 2) увоз добара у Републику. Чланом 5. став 1. овог закона прописано је да промет услуга, у смислу овог закона, су сви послови и радње у оквиру обављања делатности који нису промет добара из члана 4. овог закон. Ставом 3. истог члана прописано је да прометом услуга, у смислу овог закона, сматра се и: 1) пренос и уступање ауторских права као и пренос, уступање и стављање на располагање патената, лиценци, заштитних знакова, као и других права интелектуалне својине; број 2) пружање услуга уз накнаду на основу прописа државних органа, органа територијалне аутономије или локалне самоуправе; 3) предаја добара произведених или састављених по налогу наручиоца, од материјална наручиоца; 4) размена услуга за добра или услуге; 5) предаја јела и пића за конзумације на лицу места; 6) брисана; 7) уступање удела или права. Чланом 8. став 1. истог закона прописано је да порески обвезник (у даљем тексту обвезник) је лице које самостално обавља промет добара и услуга, у оквиру обављања делатности. Чланом 10. став 1. тачка 1) прописано је да порески дужник у смислу овог закона је обвезник из члана 8. и члана 9. став 2. овог закона. Ставом 2. тачком 3. истог члана прописано је да изузетно од става 1. тачка 1) овог члана, порески дужник је и прималац добара или услуга из области грађевинарства, обвезник ПДВ, односно лице из члана 9. став 1. овог закона, а промет извршен од стране обвезника ПДВ, ако је прималац добара или услуга инвеститор и ако је испоручилац добара или услуга извођач радова, у складу са законом којим се уређује планирање и изградња. Чланом 15. став 1. истог закона прописано је да услуга се сматра пруженом дана када је: 1) завршено појединачно пружање услуге; 2) престао правни однос који је основ пружања услуге – у случају пружања временски ограничених или неограничених услуга, а ставом 3. ако се за пружање услуга издају периодични рачуни, промет услуга сматра се извршеним последњег дана периода за који се издаје рачун. Чланом 16. истог закона прописано је када настаје пореска обавеза, тако према овом члану ставу првом пореска обавеза настаје даном када се најраније изврши једна од следећих радњи: 1) промет добара и услуга, 2) наплата ако је накнада или део накнаде наплаћен пре промета добара и услуга, 3) настанак обавезе плаћања царинског дуга, код увоза добара, ако те обавезе нема, даном у којем би настала обавеза плаћања тог дуга.

Министарство финансија и привреде је 18.01.2013. године донело објашњење о примени члана 10. став 2. тачка 3. Закона о порезу на додату вредност из кога следи да извођач радова има обавезу да и даље обрачунава ПДВ када фактурише радове инвеститорима – физичким лицима која се нису регистровала у систему ПДВ.

Из напред наведеног произлази да пореска обавеза настаје на дан промета добара и услуга и да је порески обвезник извођач радова, јер исти има обавезу да обрачуна ПДВ када фактурише радове инвеститорима – физичким лицима. Стога се не може прихватити као правилан закључак другостепеног суда да је од утицаја чињеница да ли је плаћен ПДВ, већ је од утицаја да ли је настала обавеза тужиоца да плати ПДВ. Без утицаја је чињеница да је СЗР ВВ брисана из регистра 19.06.2018. године, с обзиром да је чланом 83. став 1. Закона о привредним друштвима прописано, да је предузетник пословно способно физичко лице које обавља делатност у циљу остваривања прихода и које је као такво регистровано у складу са законом о

регистрацији, док је чланом 85. став 1. прописано да предузетник за све обавезе настале у вези са обављањем своје делатности одговара целокупном својом имовином и у ту имовину улази и имовина коју стиче у вези са обављањем делатности, а ставом 2. да одговорност за обавезе из става 1. овог члана не престају брисањем предузетника из регистра. То значи да тужилац и даље одговара за све обавезе настале за време обављања делатности па тако и у вези плаћања ПДВ-а.

Сходно напред изнетом, с обзиром да је другостепени суд починио напред наведену битну повреду одредаба парничног поступка и да је погрешно применио материјално право одлучујући о тужбеном захтеву тужиоца за исплату износа од 1.178.432,08 динара са каматом, то је другостепена пресуда укинута у побијаном делу и предмет враћен другостепеном суду на поновно одлучивање.

У поновном поступку другостепени суд ће отклонити почињену битну повреду одредаба парничног поступка, на коју је указано овим решењем, при томе имајући у виду да тужени није поднео противтужбу, већ истако приговор пребијања (компезације) потраживања, па ће у поновном поступку пошто претходно оцени основаност захтева тужиоца за исплату износа од 1.178.432,08 динара са каматом, ценити основаност потраживања туженог истакнутог као компензациони приговор, након чега ће донети нову одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима поступка, јер иста зависи од коначног исхода спора.

Са напред наведених разлога, на основу члана 415. став 1. и 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Добрила Старајина, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић